Ministerie van Financiën

Accountantsrapport Programma Grensverleggende IT (GrIT)

Definitief

Colofon

Titel	Accountantsrapport Programma Grensverleggende IT (GrIT)
Uitgebracht aan	Secretaris-generaal van het ministerie van Defensie
Datum	15 april 2026
Kenmerk	2026-0000131763
Referentienummer	2025-DEF-003

Inlichtingen
Auditdienst Rijk
070-342 7700

Inhoud

1 Inleiding—4
1.1 Programma Grensverleggende IT (GrIT)—4
1.2 Korte omschrijving programma GrIT—4
1.3 Deelopdrachten binnen opdracht accountantswerkzaamheden—4
1.3.1 Controleverklaring bij financiële verantwoording—5
1.3.2 Onderzoekswerkzaamheden 'overige opdracht'—5

2 Controleverklaring—7
2.1 Inleiding—7
2.2 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant bij de financiële overzichten over de periode 1 januari 2025 tot en met 31 december 2025—7

3 Uitkomsten 'Overige opdracht'—10
3.1 Inleiding—10
3.2 Proces van totstandkoming van de voortgangsrapportage—10
3.3 Kwaliteit en volledigheid van de in de voortgangsrapportage opgenomen informatie—10
3.3.1 Uitgangspuntennotitie—10
3.3.2 Beheer raming—11
3.3.3 Risicoreservering—11
3.3.4 Budgettaire inpassing—11
3.4 Beheersing en beheer programma GrIT—11
3.4.1 Algemeen—11
3.4.2 Besturing programma—12
3.4.3 Quality Assurance—12
3.4.4 Verbeterplan—13
3.4.5 Planning—13
3.4.6 Medewerkers—14
3.4.7 Risicomanagement—14
3.4.8 Kwaliteitsmanagement—14

4 Openbaarmaking—16

5 Ondertekening—17

6 Bijlage: Financiële overzichten 2025 achtste voortgangsrapportage programma GrIT—18

1 Inleiding

1.1 Programma Grensverleggende IT (GrIT)

Het programma Grensverleggende IT (GrIT) is door de Tweede Kamer der Staten-Generaal op 11 februari 2021 als groot project aangewezen.

De Regeling Grote Projecten (RGP) beschrijft de wijze van informatievoorziening aan de Tweede Kamer tijdens de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van het project en voorziet onder meer in het opstellen van een voortgangsrapportage. In artikel 13 lid 1 van de RGP is bepaald dat bij de voortgangsrapportages periodiek, op basis van een nader te bepalen frequentie, doch ten minste eenmaal per jaar, een accountantsrapport wordt toegevoegd. Hierbij moet onderscheid worden gemaakt tussen het deel van de opdracht dat betrekking heeft op de financiële overzichten, waarbij een controleverklaring wordt verstrekt, en een ander deel dat wordt uitgevoerd als overige opdracht. Dit onderscheid wordt nader uitgewerkt in paragraaf 1.3 en het vervolg van dit hoofdstuk.

De basisrapportage bevat de referenties voor de voortgangsrapportages die vervolgens ieder half jaar aan de Kamer worden gezonden. In artikel 12 van de RGP is aangegeven welke informatie in ieder geval in de voortgangsrapportage moet worden opgenomen.

1.2 Korte omschrijving programma GrIT

Het ministerie van Defensie is verantwoordelijk voor de uitvoering van het programma GrIT. De doelstelling van het programma GrIT is om een beheerste en succesvolle transitie naar een nieuwe IT-infrastructuur in scope van het programma te realiseren waarbij nieuwe IT wordt gerealiseerd en wordt aangesloten op de huidige IT. Hiervoor heeft Defensie een langdurige samenwerkingsovereenkomst afgesloten met de IT Infrastructuurpartner Kyndryl waarin verschillende leveranciers samenwerken. De IT Infrastructuurpartner moet de nieuwe IT-infrastructuur gaan realiseren en exploiteren. Defensie gaat daarbij uit van een samenwerkingsmodel waarbij IT-personeel van Defensie gaat werken in gemengde teams. De interne IT-dienstverlener van Defensie, Joint Informatievoorziening Commando (JIVC), voert de regie en levert mensen voor de gemengde teams.

De scope van het programma GrIT bestaat uit 43 blokken. De blokken zijn verdeeld over 3 pijlers, gebaseerd op de verschillende gebruikersgroepen van deze blokken. Pijler 1 richt zich op het vernieuwen van de ontplooide IT voor de Operationele Commando's (OPCO's). Pijler 2 focust op de IT voor JIVC ten behoeve van IT-dienstverlening aan de defensieonderdelen (DO'n) en Pijler 3 legt de focus op IT voor alle eindgebruikers.

Het programma GrIT bevindt zich in de realisatiefase.

1.3 Deelopdrachten binnen opdracht accountantswerkzaamheden

De (vaste) Kamercommissie voor Defensie (commissie Defensie) heeft in de Uitgangsnotitie opgenomen dat 'de ADR wordt uitgenodigd om op basis van de eisen in de RGP en de Uitgangspuntennotitie voorstellen te doen voor een doeltreffende en doelmatige aanpak van de werkzaamheden op de belangrijkste punten van het programma GrIT'. Wij hebben voor de realisatiefase van het programma GrIT een onderzoeksvoorstel gedaan (Kamerstuk 35728 nr. 6). Op 6 april 2023 heeft de commissie Defensie dit voorstel vastgesteld.

Op 24 februari 2025 heeft de minister van Financiën een voorstel naar de Tweede Kamer verzonden om de opdracht tot het verrichten van onderzoek naar de rapportages over grote projecten te splitsen in enerzijds een opdracht tot controle van historische financiële informatie, waarbij de ADR een controleverklaring blijft verstrekken en anderzijds een 'overige opdracht' waarbij de Nadere voorschriften controle- en overige standaarden (NV COS) niet van toepassing is (Kamerstuk 30351 nr. 7). Dit voorstel is op 20 maart 2025 door de Tweede Kamer vastgesteld.

Wij hebben voor de werkzaamheden voor de voortgangsrapportage van het programma GrIT een opdrachtbevestiging opgesteld d.d. 10 februari 2026 met kenmerk 2026-0000037781. Deze opdrachtbevestiging is op d.d. 07 april 2026 ondertekend door de secretaris-generaal van het ministerie van Defensie.

Deze opdrachtbevestiging ligt in lijn met de Commissie voor Rijksuitgaven voorgestelde en op 20 maart 2025 geaccordeerde aanpak van de ADR-werkzaamheden bij een rapportage over een groot project en de inhoud en reikwijdte van ons accountantsrapport.

Onze opdracht wordt dus onderscheiden naar twee deelopdrachten die in de paragrafen 1.3.1 en 1.3.2 toegelicht worden.

1.3.1 Controleverklaring bij financiële verantwoording

De opdracht tot controle van historische financiële informatie – de financiële verantwoording 2025 van het programma GrIT, waarbij de ADR een controleverklaring verstrekt op basis van de Nadere voorschriften controle- en overige standaarden (NV COS) van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA), specifiek Standaard 805.

In hoofdstuk 2 van dit rapport is de controleverklaring opgenomen die betrekking heeft op de financiële verantwoording van het programma GrIT over het kalenderjaar 2025.
Wij hebben gecontroleerd of de verantwoorde aangegane verplichtingen, de verrichte uitgaven, de ontvangsten, de afgerekende voorschotten, de stand van de (openstaande) voorschotten en de stand van de (lopende) verplichtingen ten aanzien van de realisatiefase van het programma GrIT:

- in overeenstemming zijn met de Regeling Grote Projecten, de Uitgangspuntennotitie en het verplichtingen-kasstelsel en de saldibalansmutaties zoals omschreven in artikel 2.13 tot en met 2.16 en artikel 2.34 van de Comptabiliteitswet 2016;
- voldoen aan de eis van comptabele rechtmatigheid zoals omschreven in de Regeling Rijksbegrotingsvoorschriften 2026.

Daarbij zijn wij ook nagegaan of de in de voortgangsrapportage opgenomen gerealiseerde verplichtingen, de uitgaven, de ontvangsten en de saldibalansstanden in overeenstemming zijn met de financiële overzichten die zijn opgenomen in het departementale jaarverslag.

1.3.2 Onderzoekswerkzaamheden 'overige opdracht'

De 'overige opdracht' betreft de overige onderdelen en informatie in de voortgangsrapportage, waarbij de ADR aansluit bij de wensen die volgen uit de informatiebehoefte van de Tweede Kamer (handelingsperspectief voor heeft kunnen uitoefenen van parlementaire controle). Ons onderzoek naar de beheersing en het beheer van het programma vindt eveneens plaats als een 'overige opdracht'. Voor dit deel van de opdracht is geen afzonderlijke Standaard van toepassing omdat er geen controle-, beoordelings- of andere assurance-opdracht, dan wel een aan assurance verwante opdracht in de zin van de NV COS wordt uitgevoerd.

De Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA) en de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) zijn van toepassing op beide deelopdrachten.

In hoofdstuk 3 zijn de uitkomsten van ons onderzoek opgenomen, die volgen uit de werkzaamheden zoals die beschreven zijn in de opdrachtbevestiging. Wij hebben de volgende aspecten onderzocht:

a. Organisatie en governance;
b. Bepaling projectscope en scopebeheer;
c. Beheer (blokken)planning;
d. Calculatiemethoden en kostenramingen;
e. Risicoreservering;
f. Realiteitsgehalte financiering en budgettaire inpassing;
g. Risicomanagement;
h. Kwaliteitsmanagement;
i. Interne en externe informatievoorziening.

De onderzoekswerkzaamheden met betrekking tot de hiervoor genoemde aspecten zijn gericht op de opzet, het bestaan en het functioneren hiervan. Over de uitkomsten van dit onderzoek rapporteren wij in de vorm van constateringen.

Aspecten die door ons onderzoek zijn onderzocht en waar niets in het bijzonder over te melden valt, zijn niet in dit rapport opgenomen. Wij zijn uiteraard bereid onze constateringen toe te lichten.

2 Controleverklaring

2.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat de controleverklaring bij de in de achtste voortgangsrapportage van het programma GrIT opgenomen overzichten met de historische financiële informatie.

2.2 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant bij de financiële overzichten over de periode 1 januari 2025 tot en met 31 december 2025

Afgegeven ten behoeve van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

A. Verklaring over de in de achtste voortgangsrapportage van het programma grensverleggende IT (GrIT) opgenomen financiële overzichten

Ons oordeel
Wij hebben de financiële overzichten die deel uitmaken van de voortgangsrapportage over de periode 1 januari 2025 tot en met 31 december 2025 van het programma GrIT van het ministerie van Defensie gecontroleerd. Naar ons oordeel:

- zijn deze financiële overzichten in alle van materieel zijnde opzichten opgesteld en in overeenstemming met de Regeling Grote Projecten, de Uitgangspuntennotitie, het verplichtingen-kasstelsel en de saldibalansmutaties zoals omschreven in artikel 2.13 tot en met 2.16 en artikel 2.34 van de Comptabiliteitswet 2016;
- voldoen de in deze financiële overzichten verantwoorde verplichtingen, uitgaven, ontvangsten en balansmutaties aan de eis van comptabele rechtmatigheid zoals omschreven in de Regeling Rijksbegrotingsvoorzichten 2026.

De financiële overzichten zijn opgenomen in de bijlage van dit accountantsrapport en bestaan uit:

- Aangegane verplichtingen (tabel 3);
- Openstaande verplichtingen (tabel 3);
- Gerealiseerde uitgaven (tabel 2);
- Gerealiseerde ontvangsten (tabel 1);
- Afgerekende voorschotten (tabel 4);
- Openstaande voorschotten (tabel 4);
- Openstaande vorderingen (tabel 5).

De basis voor ons oordeel
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de financiële overzichten’.

Wij zijn onafhankelijk van Defensie zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Andere informatie in de voortgangsrapportage
Naast de gecontroleerde financiële overzichten omvat de voortgangsrapportage andere informatie.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie geen materiele afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle van de financiële overzichten of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controle-werkzaamheden bij de financiële overzichten.

De staatssecretaris van Defensie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie in overeenstemming met de Regeling Grote projecten en de Uitgangspuntennotitie.

B. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de financiële overzichten

Verantwoordelijkheden van de staatssecretaris van Defensie voor de financiële overzichten
De staatssecretaris van Defensie is verantwoordelijk voor het opmaken van de financiële overzichten in overeenstemming met de Regeling Grote Projecten, de Uitgangspuntennotitie, het verplichtingen-kasstelsel en de saldibalansmutaties zoals omschreven in artikel 2.13 tot en met 2.16 en artikel 2.34 van de Comptabiliteitswet 2016.

De staatssecretaris is tevens verantwoordelijk voor de comptabele rechtmatigheid van de in de financiële overzichten opgenomen verplichtingen, uitgaven, ontvangsten en de mutaties in de saldibalansposten.

In dit kader is de staatssecretaris verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als hij noodzakelijk acht om het opmaken van de financiële overzichten mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Onze verantwoordelijkheid voor de controle van de financiële overzichten
Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de financiële overzichten, alsmede over de comptabele rechtmatigheid van de in deze overzichten opgenomen verplichtingen, uitgaven en ontvangsten en mutaties in de saldibalansposten op basis van onze controle.

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht zodat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de beslissingen die gebruikers op basis van deze financiële overzichten nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de financiële overzichten afwijkingen van materieel belang bevatten als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het ministerie van Defensie;
- het evalueren of de financiële overzichten de onderliggende transacties en gebeurtenissen zonder materiële afwijkingen weergeven;
- het evalueren of de in de financiële overzichten opgenomen aangegane verplichtingen, gerealiseerde uitgaven, ontvangsten en mutaties in de balansposten voldoen aan de eis van comptabele rechtmatigheid.

Wij communiceren met de leiding van het ministerie van Defensie onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Den Haag, 15 april 2026

[redacted]

Auditdienst Rijk

[redacted]

3 Uitkomsten ‘Overige opdracht’

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk van ons accountantsrapport bevat de uitkomsten van ons onderzoek naar de kwaliteit en volledigheid van de andere financiële en niet-financiële informatie in de voortgangsrapportage (zie paragraaf 3.2 en 3.3), alsmede de uitkomsten van onze werkzaamheden ten aanzien van de beheersing en het beheer van het programma (zie paragraaf 3.4 en 3.5).

Wij hebben het onderzoek uitgevoerd op grond van de Regeling Grote Projecten, de Uitgangspuntennotitie, het ADR-voorstel, het Besluit Auditdienst Rijk en met inachtneming van het audit charter van de Auditdienst Rijk. Bij deze ‘overige opdracht’ is de Verordening gedrags-en beroepsregels accountants (VGBA) van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) van toepassing en de Verordening inzake onafhankelijkheid (ViO) van de NBA. Hierop is geen afzonderlijke Standaard van toepassing, omdat er geen controle-, beoordelings- of andere assurance-opdracht dan wel een aan assurance verwante opdracht in de zin van de NV COS wordt uitgevoerd.

3.2 Proces van totstandkoming van de voortgangsrapportage

Wij hebben geconstateerd dat de in de voortgangsrapportage opgenomen niet-financiële informatie niet strijdig is met de financiële informatie.
Tijdens het opstellen van de voortgangsrapportage zijn beheersmaatregelen toegepast die hebben geborgd dat de voortgangsrapportage op een ordelijke, controleerbare en deugdelijke wijze tot stand is gekomen.

3.3 Kwaliteit en volledigheid van de in de voortgangsrapportage opgenomen informatie

Wij hebben geconstateerd dat de in de voortgangsrapportage opgenomen informatie in relatie tot de in de Regeling Grote Projecten en de in de Uitgangspuntennotitie gevraagde informatie opgenomen is.

Wij hebben de in de voortgangsrapportage opgenomen (feitelijke) informatie kunnen aansluiten op de onderliggende financiële en niet-financiële administraties en registraties en hebben daarbij geen inconsistenties of afwijkingen geconstateerd.

In deze paragraaf gaan wij in op de relevante inhoudelijke constateringen.

3.3.1 Uitgangspuntennotitie

In 2024 is gelijktijdig met de herijking van het programma GrIT de begroting (business case) van het programma in lijn gebracht met de begroting van andere grote programma’s binnen Defensie (Kamerstuk 35 728, nr. 18). In de brief van 23 juni 2025 heeft de staatssecretaris van Defensie de Tweede Kamer voorgesteld om de Uitgangspuntennotitie van het programma GrIT te wijzigen. Voorgesteld was om de exploitatiekosten over de huidige IT niet meer op te nemen in de financiële verantwoording. Door deze verandering zou de reikwijdte van de begroting beter aansluiten bij de besturing van het programma. De cijfers die niet langer gepresenteerd zouden worden, zouden onderdeel blijven van de jaarlijkse controle in het kader van de jaarrekening van Defensie.

Op 3 juli 2025 heeft de Tweede Kamer besloten dit voorstel niet over te nemen. Dit omdat de bestaande Uitgangspuntennotitie voorziet in hun informatiebehoefte over de huidige en dubbele beheerslasten. Wij hebben geconstateerd dat de voortgangsrapportages van het programma GrIT over 2025 zijn opgesteld conform de bestaande Uitgangspuntennotitie.

3.3.2 Beheer raming

In het tweede kwartaal van 2025 is het business casemodel (de begroting) geherstructureerd om de transparantie en navolgbaarheid van de wijzigingsvoorstellen te bevorderen. Driemaandelijks is de business case geactualiseerd conform de procesbeschrijving 'Actualiseren business case'.

Evenals in 2024 constateren wij dat in 2025 bij het in uitvoering geven van de blokken en tijdens de uitvoering van werkzaamheden voor de blokken veelvuldig aanpassingen zijn doorgevoerd. Dit is een gevolg van nieuwe behoeftes ontstaan door een veranderende geopolitieke situatie, technologische wijzigingen en wensen van de eindgebruikers, met impact op de scope en de prijzen. Defensie initieert, beoordeelt en accordeert deze aanpassingen in overeenstemming met de geldende procedures en bewaakt zo de ontwikkeling van de kosten. Hogere kosten vergroten het risico op budgetoverschrijdingen en kunnen de financiële haalbaarheid van het programma onder druk zetten.

3.3.3 Risicoreservering

Evenals in 2024 hebben, onder begeleiding van TNO, zowel in het voor- als het najaar van 2025 risicosessies plaatsgevonden. Hierbij heeft de GrIT programma-organisatie gezamenlijk een kwantitatieve risicoschatting opgesteld voor de kostenposten in de begroting van het programma GrIT. Uit de geraadpleegde documentatie blijkt dat de risicosessies grondig zijn voorbereid. Uitleg is gegeven over het verloop van de risicosessies en de verwachte voorbereiding van de deelnemers. Ook zijn factsheets per kostenpost opgesteld en vooraf gedeeld met de deelnemers. Op basis van de in het najaar gehouden risicosessie is het niet nodig geweest om de risicoreservering aan te vullen.

3.3.4 Budgettaire inpassing

Uit ons onderzoek blijkt dat eind 2025 nog niet bekend was wat de financiële consequenties zijn voor het totale programma door de vertraagde oplevering van het Private Cloud Platform (PCP). In 2026 vindt op basis van het verbeterplan PCP een actualisatie plaats van de drie pijlers en wordt meer duidelijk of het resterende budget toereikend is om het programma GrIT af te ronden.

Er is een risico dat de feitelijke voortgang van het programma niet altijd gelijkloopt met de financiële besteding. Wij adviseren om de besteding van middelen en de voortgang van het programma GrIT strak te monitoren en om alleen tot betaling over te gaan wanneer een werkende (tussen)mijlpaal wordt opgeleverd.

3.4 Beheersing en beheer programma GrIT

3.4.1 Algemeen

Het afgelopen jaar was de realisatie gericht op het opleveren van release 3 en 4. De oplevering van release 3 was beoogd op 30 juni 2025 en van release 4 op 15 december 2025. In de eerste helft van 2025 is een aantal mijlpalen van release 3 tijdig gerealiseerd. De restpunten van release 3 zijn ondergebracht in release 4[1]. In de tweede helft van 2025 zijn de restpunten van release 3 opgeleverd en is een aantal mijlpalen van release 4 conform de planning opgeleverd. Een mijlpaal die cruciaal is voor het realiseren van andere mijlpalen, het PCP, is echter niet gerealiseerd. De in 2024 uitgevoerde herijking van de aanpak en besturing heeft hiermee in 2025 nog niet het gewenste resultaat opgeleverd.

[1] 7e Voortgangsrapportage 2025-1 GrIT

Echter, sinds juni 2025 is een omslag gaande in het programma GrIT waarvan de effecten vooral vanaf 2026 zichtbaar en meetbaar zullen zijn. De volgende paragrafen gaan onder meer in op de acties die zijn ondernomen op de aanpak en besturing van het programma door de Programma Board (PB) en de programmadirectie.

Organisatie en governance

3.4.2 *Besturing programma*

De governance van het programma, zoals omschreven in de programmabeschrijving GrIT, heeft niet tot het resultaat geleid dat er oorspronkelijk mee werd beoogd. Het programma GrIT heeft opnieuw te maken gekregen met vertragingen. De besturing vanuit zowel Defensie als vanuit de IT-infrastructuurpartner is hierbij niet effectief gebleken in 2025.

In juni 2025 is een nieuwe programmadirecteur aangetreden. Na twee maanden van kennisnemen en kennismaken heeft hij, met instemming van de PB, veranderingen doorgevoerd. Zo is de bemensing op sleutelposities gewijzigd binnen het programma GrIT.

De samenwerking binnen het programma tussen Defensie en de IT-infrastructuurpartner heeft de vertragingen niet kunnen voorkomen ondanks het opgestelde gedragskader, de structurele overlegmomenten, de diverse rapportages en dashboards. De vertraging van de oplevering van het PCP door de IT-Infrastructuurpartner heeft het bewustzijn van de PB en de programmadirecteur vergroot dat de samenwerking van het programmateam met de externe partners verandering behoeft. Zij vinden het noodzakelijk om duidelijker invulling te geven aan afspraken over rollen, verantwoordelijkheden, momenten van afstemming en waar nodig, zakelijker met elkaar om te gaan. Ook heeft het management het voornemen om de cultuur te doorbreken waarin wordt gedacht dat vooral de externe partners verantwoordelijk zijn voor de resultaten. De programmadirecteur stuurt binnen het programma nadrukkelijker op eigenaarschap en gezamenlijke verantwoordelijkheid. Het verbeterplan PCP gaat in op deze punten.

3.4.3 *Quality Assurance*

De Quality Assurance (QA) is in opdracht van de Plaatsvervangend Commandant der Strijdkrachten (P-CDS) extern van het programma GrIT belegd bij het onderzoeks- en adviesbureau Gartner. De verantwoordelijkheden behorende bij de rollen externe QA-functie, Risico- en Issuemanagement, Quality Control en Verbetermanagement zijn beschreven en formeel vastgesteld.

Evenals in 2024 heeft de externe QA-functie in 2025 het programma GrIT vanuit een breder perspectief bekeken en drie hoofdrapportages en tussenrapportages opgeleverd over de risicobeheersing van het programma GrIT. Daarnaast heeft de externe QA-functie een diepgaand onderzoek gedaan naar het verbeterplan PCP en daarover gerapporteerd aan de Programma Board. In de hoofdrapportages geeft de externe QA-functie een algemene appreciatie van het programma GrIT en wordt gedetailleerd ingegaan op de geobserveerde risico’s, de mogelijke consequenties daarvan, de kans en impact, de mogelijke maatregelen en de voorgestelde eigenaren van de risico’s. In de tussenrapportages worden halverwege de reguliere rapportageperiode een overzicht gegeven van de voortgang en recente ontwikkelingen. Deze rapportages vormen een belangrijk stuurinstrument voor de P-CDS en de andere leden van de Programma Board.

Wij hebben geconstateerd dat de externe QA-functie steeds meer proactief wordt betrokken in het programma GrIT en bijdraagt aan kwaliteitsborging en risicobeheersing binnen het programma. Zo worden de door het onderzoeks- en adviesbureau Gartner geïnventariseerde risico’s door Defensie opgenomen in het programma-risicodossier. Daarnaast wordt Gartner proactief geconsulteerd door stafafdelingen die het programma ondersteunen.

3.4.4 *Verbeterplan*

In 2025 is het operationaliseren van de herijkte aanpak en besturing voortgezet. De melding van medio oktober 2025 dat de mijlpaal PCP niet conform de planning opgeleverd kon worden, kwam voor Defensie enigszins onverwacht. Dit roept vragen op over de mate van programmabeheersing. Als de planning en het risicomanagement van het programma GrIT goed gefunctioneerd zouden hebben, was dit niet onverwacht geweest voor de programmaleiding.

Defensie is naar aanleiding van deze vertraging verschillende acties gestart die moeten leiden tot een succesvolle afronding van het programma. De IT-Infrastructuurpartner heeft een herstelplan opgesteld. Vervolgens hebben Defensie en deze partner een gezamenlijk verbeterplan PCP[2] opgesteld. Hierin wordt ingegaan op oorzaken van de vertragingen, verbetervoorstellen (gericht op mens, proces, en technologie), actiehouders en is een planning met deadlines opgenomen.

Het verbeterplan gaat ook in op het aspect monitoring. Bij belangrijke en/of herhaaldelijke afwijkingen op inhoud en planning door de IT-infrastructuurpartner zal Defensie dit formeel escaleren en correctieve maatregelen eisen. Bij het achterblijven van de implementatie of van het effect van de verbetermaatregelen binnen COMMIT (Commando Materieel en IT) zal Defensie aanvullende maatregelen nemen. Wat deze correctieve en aanvullende maatregelen zijn, is niet concreet omschreven in het verbeterplan PCP. Deze vooraf concreet beschrijven en communiceren maakt transparant hoe door Defensie zal worden bijgestuurd.

In het verbeterplan missen wij regelmatige tussenevaluaties en een formele eindevaluatie om te bepalen of doelen zijn bereikt. Deze zaken zijn volgens ons essentieel voor het slagen van het verbetertraject en het structureel verankeren van de verbeteringen in het programma GrIT.

3.4.5 *Planning*

Het programma onderkent drie type planningen: macro-, meso- en micro-planning. De macroplanning heeft betrekking op de gehele looptijd van het programma. De meso-planning op een periode van maximaal twee jaar en de micro-planning heeft betrekking op het plannen van één release. De IT-Infrastructuurpartner is verantwoordelijk voor de programmaplanning.

Wij hebben geconstateerd dat het releasematig opleveren in plaats van het opleveren van blokken nog onvoldoende is uitgewerkt in het planningsproces. De planningen sluiten niet op elkaar aan en zijn niet tijdig en compleet. De planningen zijn niet als zodanig uitgewerkt dat wanneer wijzigingen zich voordoen het direct inzichtelijk wordt hoe deze doorwerken binnen het programma GrIT. Hierdoor levert de planning geen effectieve stuurinformatie op waarop tijdig bijgestuurd kan worden door de programmadirecteur. Afdelingen die een ondersteunende rol hebben in de planning (zoals capaciteits- en resourcemanagement) kunnen daardoor hun taken niet adequaat uitvoeren.

In het verbeterplan zijn verbeteracties opgenomen met betrekking tot de planning. Wij bevelen aan om ook de aanbevelingen met betrekking tot planning, resource- en risicomanagement uit het rapport van Strict[3] mee te nemen in het verbeterplan.

[2] Gezien conceptversie van 19 januari 2026
[3] Second Opinion Macroplanning 1.0 GrIT, 2024

3.4.6 *Medewerkers*

Voor het realiseren van het programma GrIT werken medewerkers van de IT-infrastructuurpartner en JIVC van Defensie in gemengde teams. Binnen JIVC levert het programma GrIT spanning op. Er bestaat onzekerheid omdat sommige medewerkers vanwege het programma GrIT al ruim vier jaar leven in de wetenschap dat hun functie op den duur komt te vervallen. Er wordt door Defensie aan gewerkt om deze medewerkers van werk naar werk te begeleiden maar dit heeft nog niet voor alle betreffende medewerkers tot een gewenst resultaat geleid. Volgens het management van het programma GrIT leidt deze onzekerheid soms tot een verandering van werkhouding wat tot uiting komt in demotivatie of inflexibiliteit. Dit baart het management zorgen.

Door Defensie en de IT-infrastructuurpartner is vanaf het begin het belang erkend van een goede aansluiting op elkaars cultuur om de doelstelling van de samenwerking te realiseren. Een van de maatregelen is het viermaandelijks meten van de tevredenheid van de medewerkers. Uit het laatste medewerkers-tevredenheidsonderzoek (MTO) blijkt dat een deel van de medewerkers enerzijds kritisch is op de gang van zaken rond diverse programma's en projecten van JIVC en anderzijds ook meedenkt over verbeteringen. Wij hebben niet kunnen achterhalen of de resultaten van het onderzoek zijn besproken en of dit tot bijsturing heeft geleid door het programmateam.

3.4.7 *Risicomanagement*

In augustus 2025 is besloten om ter vergroting van de effectiviteit van projectbeheersing Gezonde Project Beheersing (GPB) te integreren met risico- en issuemanagement van het programma GrIT.
GPB is een projectbeheersingsinstrument dat vanaf 2024 wordt toegepast bij alle projecten van JIVC. Een GPB-normenkader, toegespitst op GrIT, is in december 2025 geactualiseerd en gedeeld met de managers van de drie pijlers. Met ondersteuning vanuit de afdeling Quality Control/Risicomanagement/ Verbetermanagement wordt het normenkader door de managers en projectleiders van de pijlers en blokken geïmplementeerd.

De integratie van Risicomanagement GrIT en GPB draagt eraan bij dat een slag wordt gemaakt met het professionaliseren van het risicomanagement. Er is meer interactie met de projectmanagers/projectleiders van de pijlers/blokken en de risicomanager van de IT-Infrastructuurpartner. De risicorapportages ten behoeve van het projectteamoverleg en de programmadirecteur worden steeds completer en actueler. Een integrale beoordeling van de risico's (defensie breed) vindt nog onvoldoende plaats.

In december 2025 zijn stappen gezet door de programmadirecteur om de projectbeheersing aan te scherpen omdat de kwaliteit van de registratie van projectactiviteiten onder de maat is en onvoldoende stuurinformatie oplevert. Managers zijn schriftelijk geïnformeerd over de noodzaak om zich te houden aan de projecthygiëne-afspraken en de sancties die zullen worden genomen als niet aan deze afspraken wordt voldaan. Het monitoren hierop is gestart.

3.4.8 *Kwaliteitsmanagement*

Quality Control (QC)
Jaarlijks wordt een QC-plan opgesteld waarin de diverse reviews, toetsen en advieswerkzaamheden zijn opgenomen. Uit ons onderzoek blijkt dat QC een actuele en tijdige planning mist en daardoor niet goed kan anticiperen op lopende en komende werkzaamheden. Het ontbreken van een mandaat om onafhankelijke audits uit te voeren door QC wordt als een beperking ervaren. Ook is QC van mening dat meer (externe) audits nodig zijn om het programma te doen slagen. Sinds eind 2025 vindt vierwekelijks overleg plaats tussen de programmadirecteur en QC en worden onder meer de hiervoor genoemde onderwerpen besproken.

CIO-office
Er is periodiek contact tussen het CIO-office en QC geweest over de vorm van de releaseplannen die enerzijds geschikt zijn om binnen het programma GrIT te sturen en anderzijds voldoende toetsbare content bevatten voor een CIO-oordeel. Dit collegiaal contact verloopt goed maar heeft in 2025 nog niet geleid tot een toetsbare vorm. In de tweede helft van 2025 zijn door het CIO-office dan ook geen formele reviews uitgevoerd op releaseplannen.

Openbaarmaking

De opdrachtgever, de staatssecretaris van Defensie, is eigenaar van dit rapport.

Dit rapport is primair bestemd voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal met wie wij (de invulling van) deze opdracht zijn overeengekomen. De voorschriften uit de Wet open overheid gelden voor openbaarmaking van dit rapport. De minister van Financiën stuurt elk halfjaar een overzicht naar de Tweede Kamer met de titels van door de ADR uitgebrachte rapporten en plaatst dit overzicht op de website. Het ministerie van Financiën zal geen informatie die betrekking heeft op de vertrouwelijke bijlagen van de voortgangsrapportage verstrekken aan derden.

Dit rapport is met zorgvuldigheid en deskundigheid opgesteld. Echter kan niet gegarandeerd worden dat hier geen onduidelijkheden in staan voor een niet beoogde gebruiker. In dat geval dient de niet-beoogde gebruiker contact op te nemen met de eigenaar van dit rapport.

4 Ondertekening

Den Haag, 15 april 2026

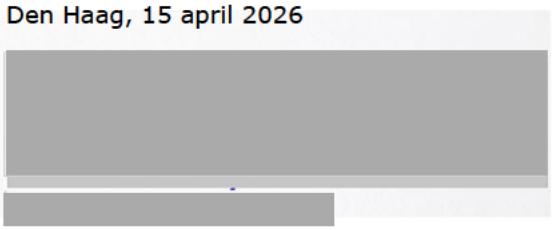

Projectleider

Auditdienst Rijk

5 Bijlage: Financiële overzichten 2025 achtste voortgangsrapportage programma GrIT

Tabel 1: Gerealiseerde ontvangsten (in miljoen €)

	ontvangen t/m 2024	ontvangen in 2025	ontvangen t/m 2025
Royalty's	0,0	0,0	0,0
Overige ontvangsten	0,0	0,0	0,0
Totaal	**0,0**	**0,0**	**0,0**

Tabel 2: Gerealiseerde betalingen (in miljoen €)

Deelfasen	betaald t/m 2024	betaald in 2025	betaald t/m 2025
Voorafgaand programma PRIT	4,8	0,0	4,8
Grensverleggende IT - Realisatiefase	400,7	77,5	478,2
Terbeschikkingstellingsfase	126,8	174,8	301,6
Totaal	**532,3**	**252,3**	**714,8**

Tabel 3: Aangegane en openstaande verplichtingen (in miljoen €)

Deelfasen	Openstaand per 31-12-24	Aangegaan in 2025	Betaald in 2025	openstaand per 31-12-25
Grensverleggende IT - Realisatiefase	161,8	95,3	76,7	182,7
Terbeschikkingstellingsfase	223,0	187,9	174,8	233,7
Totaal	**384,8**	**283,2**	**251,5**	**416,5**

Tabel 4: Openstaande voorschotten (in miljoen €)

Deelfasen	openstaand per 31-12-24	nieuw in 2025	verrekend in 2025	openstaand per 31-12-25
Voorafgaand Programma PRIT	0,0	0,0	0,0	0,0
Grensverleggende IT - Realisatiefase	0,8	0,0	0,8	0,0
Terbeschikkingstellingsfase	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	**0,8**	**0,0**	**0,8**	**0,0**

Tabel 5: Openstaande vorderingen (in miljoen €)

Openstaande vorderingen (in miljoen €)	openstaand per 31-12-25	ingesteld in 2025	ontvangen in 2025	openstaand per 31-12-25
Royalty's	0,0	0,0	0,0	0,0

Auditdienst Rijk
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
(070) 342 77 00